

Stammebehandling – evaluering, dokumentation, effektmåling

I de senere år har evaluering af stammebehandling været meget diskuteret, især i udlandet er der holdt konferencer og skrevet mange artikler og bøger om emnet. Danske bidrag til diskussionen har været få. Nogle mener, at det skyldes, at danske pædagoger, herunder talepædagoger, ikke har tradition for at forske, og dermed heller ikke for at dokumentere deres resultater. Mange har påstået, at stammebehandling er en så kompleks og individuel proces, at det ikke kan lade sig gøre at evaluere en behandling.

Tingene udvikler sig imidlertid, så spørgsmålet nu ikke længere er *om* man skal evaluere, men *hvordan*. Mange, blandt dem Dahler-Larsen (1) og Hayhow (2), mener, at det ikke blot er muligt at måle og vurdere pædagogisk arbejde, men at man også bør gøre det. Der er flere parter, der vil have nytte af evaluering af stammebehandling. Der er brugerne, der vil have gavn af evalueringsprocessen og den faglige forbedring, der er dens følgesvend. Hos de professionelle stammebehandlere er evaluering løftestang for selvrefleksion, læring og større indsigt og dermed et bedre funderet grundlag for behandling. Decentraliseringen af stammebehandlingen har medført, at flere politikere og andre beslutningstagere end før har behov for viden om, hvad skatteydernes penge går til, og hvordan pengene bedst kan bruges. Evaluering er derfor også med til at synliggøre indsatsen på stammeområdet.

Det store spørgsmål er, hvordan man skal evaluere. Det findes der ikke noget entydigt svar på, da en evaluering skal tilgodesee forskellige interesser. Som bruger af systemet har man behov for at få sine mål med at gå i stammebehandling tilgodeset. Derfor ønsker brugeren, at behandleren har sit teoretiske og praktiske grundlag i orden, så hun har en forståelse af sin indsats og de mulige virkninger af den, både på kort og på langt sigt. Det skal understreges, at behandlerens kompetence er uhyre vigtig. Den amerikanske stammeforsker og -behandler Oliver Bloodstein, en kendt non-avoidance-fortaler, skriver i sin bog *A Handbook on Stuttering* fra 1995, at non-avoidance (det, vi i Danmark kalder acceptmetoden) stiller store krav til behandlerens kompetence: "I hænderne på en dårligt uddannet behandler kan den (acceptmetoden. HC.) degenerere til blot og bart at være et forsøg på at få stammere til at leve med deres talevanskelighed." (side 448).

I den engelsksprogede litteratur om emnet skelner man ofte skarpt mellem forskning og behandlingspraksis, hvor de fleste forskere kalder "evaluering" for "måling af behandlingsresultat" i den betydning, at det kun er observerbar stammen, der måles og som danner grundlag for at afgøre en behandlings effekt. Konsekvensen af denne tankegang er, at det kun er forskere, der kan evaluere, idet behandlingspraksis ikke er (natur)videnskabelig, da den også omfatter de mere svært målelige psykiske reaktioner på stammen, der i høj grad er en individuel foreteelse, og som sådan svær at arbejde videnskabeligt med. Efterhånden er der dog også blandt forskere røster fremme om, at det både er de "målelige" ydre begivenheder og den stammendes følelser i forbindelse med stammen, det er interessant at samle information om.

Ud fra en brugersynsvinkel er det vigtigt, at den enkeltes mål med at gå i behandling bliver taget i betragtning. Derfor skal behandleren have forståelse for sammenhængene mellem den enkeltes udgangspunkt, hans mål og den forventede sammenhæng mellem behandlerens indsatsdosering og udbyttet af behandlingen. Gennem omhyggelig dokumentation af indsatsen, justeringer af den, og af virkningerne kan behandleren få en dybere forståelse af indsatsens enkeltelementer, samspillet mellem dem, og deres effekt. Behandleren får derved et grundlag at reflektere over sin virksomhed på, skærpe sin faglige profil og forbedre sin indsats. Evalueringen er således et af behandlerens arbejdsredskaber, der er til gavn for behandlerens kompetence og brugerens varige udbytte.

- (1) Peter Dahler-Larsen. Kan effekter af pædagogisk arbejde måles? *Fokus-Nyt* nr. 19, september 2002. www.fokus-nyt.dk
- (2) Rosemarie Hayhow. *Clinical data in evaluation studies*. Indlæg på Oxfordkonferencen, juni 2002. Under publikation i Proceedings fra konferencen.